Dokument ten służy wyłącznie do celów dokumentacyjnych i instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego zawartość

►**B**

DYREKTYWA RADY 93/119/WE

z dnia 22 grudnia 1993 r.

w sprawie ochrony zwierząt podczas uboju lub zabijania

(Dz.U. L 340 z 31.12.1993, str. 21)

zmieniona przez:

		Dziennik Urzędowy		
		nr	strona	data
►**M1**	Rozporządzenie Rady (WE) nr 806/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r.	L 122	1	16.5.2003
►**M2**	Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r.	L 3	1	5.1.2005

▼B

DYREKTYWA RADY 93/119/WE

z dnia 22 grudnia 1993 r.

w sprawie ochrony zwierząt podczas uboju lub zabijania

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 43,

uwzględniając wniosek Komisji ([1]),

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego ([2]),

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ([3]),

a także mając na uwadze, co następuje:

dyrektywa 74/577/EWG ([4]) ustanowiła zasady dotyczące ogłuszania zwierząt przed ubojem;

Europejska Konwencja w sprawie Ochrony Zwierząt Przeznaczonych do Uboju została zatwierdzona w imieniu Wspólnoty przez decyzję Rady 88/306/EWG ([5]); zakres Konwencji jest szerszy niż obowiązujące przepisy wspólnotowe w tym przedmiocie;

przepisy narodowe dotyczące ochrony zwierząt podczas uboju lub zabijania mają wpływ na warunki konkurencji i w związku z tym na funkcjonowanie Wspólnego Rynku produktów rolnych;

dlatego istnieje konieczność ustanowienia wspólnych minimalnych norm ochrony zwierząt podczas uboju lub zabijania, w celu zapewnienia racjonalnego rozwoju produkcji i ułatwienia urzeczywistnienia rynku wewnętrznego zwierząt i produktów zwierzęcych;

podczas uboju lub zabijania zwierzętom powinno się oszczędzić zbędnego bólu lub cierpienia;

jednakże niezbędne jest zezwolenie na przeprowadzanie doświadczeń technicznych i naukowych oraz uwzględnienie szczególnych wymagań niektórych obyczajów religijnych;

przepisy powinny także zapewniać zadowalającą ochronę, podczas uboju lub zabijania, zwierząt nieobjętych Konwencją;

w deklaracji o ochronie zwierząt, załączonej do Aktu Końcowego Traktatu o Unii Europejskiej, Konferencja wzywa Parlament Europejski, Radę i Komisję, jak również Państwa Członkowskie, aby opracowując i wdrażając legislację wspólnotową w zakresie wspólnej polityki rolnej, w pełni uwzględniały wymagania dobrostanu zwierząt;

w tak przeprowadzanych działaniach wspólnotowych należy zapewnić zgodność z wymaganiami wynikającymi z zasady pomocniczości ustanowionej w art. 3b Traktatu;

dyrektywa 74/577/EWG powinna zostać uchylona,

([1]) Dz.U. C 314 z 5.12.1991, str. 14.
([2]) Dz.U. C 241 z 21.9.1992, str. 75.
([3]) Dz.U. C 106 z 27.4.1992, str. 15.
([4]) Dz.U. L 316 z 26.11.1974, str. 10.
([5]) Dz.U. L 137 z 2.6.1988, str. 25.

▼B

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

ROZDZIAŁ I

Przepisy ogólne

Artykuł 1

1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do przemieszczania, przetrzymywania, krępowania, ogłuszania, uboju lub zabijania zwierząt hodowanych i utrzymywanych dla produkcji mięsa, skóry, futra i innych produktów oraz do zabijania zwierząt w celu zwalczania chorób.

2. Niniejszej dyrektywy nie stosuje się do:

— technicznych i naukowych eksperymentów, odnoszących się do procedur wymienionych w ust. 1, przeprowadzanych pod nadzorem właściwych władz,

— zwierząt zabijanych podczas imprez kulturalnych i sportowych,

— dzikiej zwierzyny zabijanej zgodnie z art. 3 dyrektywy 92/45/EWG.

Artykuł 2

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

1) „rzeźnia”: każde miejsce, łącznie z urządzeniami do przemieszczania i przetrzymywania zwierząt, używane do przemysłowego uboju zwierząt określonych w art. 5 ust. 1;

2) „przemieszczanie”: rozładunek zwierząt lub ich przewóz z platformy rozładunkowej, obór lub zagród w rzeźni do lokalu lub miejsca, gdzie mają być poddane ubojowi;

3) „przetrzymywanie”: utrzymywanie zwierząt w oborach, zagrodach, wydzielonych obszarach terenu użytkowanego przez rzeźnie, w celu zapewnienia im niezbędnej opieki przed ubojem (wody, paszy, odpoczynku);

4) „krępowanie”: zastosowanie wobec zwierzęcia jakiejkolwiek procedury przeznaczonej do ograniczenia jego ruchów w celu ułatwienia skutecznego ogłuszenia lub zabicia;

5) „ogłuszenie”: jakikolwiek szereg czynności, którego zastosowanie wobec zwierzęcia powoduje natychmiastową utratę przytomności, trwającą aż do śmierci;

6) „zabijanie”: jakikolwiek szereg czynności, który powoduje śmierć zwierzęcia;

7) „ubój”: spowodowanie śmierci zwierzęcia przez wykrwawienie;

8) „właściwy organ”: organ centralny Państwa Członkowskiego właściwy do przeprowadzania kontroli weterynaryjnych lub organ, któremu przekazano takie uprawnienia.

Jednakże w Państwach Członkowskich władze religijne, na rzecz których przeprowadzany jest ubój, są uprawnione do stosowania i monitorowania szczególnych przepisów, które stosuje się do uboju zgodnego z niektórymi obyczajami religijnymi. Odnośnie do wspomnianych przepisów władze te działają na odpowiedzialność urzędowego lekarza weterynarii, którego definicję przedstawiono w art. 2 dyrektywy 64/433/EWG.

Artykuł 3

Podczas przemieszczania, przetrzymywania, krępowania, ogłuszania, uboju lub zabijania oszczędza się zwierzętom wszelkiego zbędnego niepokoju, bólu i cierpienia.

▼B

ROZDZIAŁ II

Wymagania w stosunku do rzeźni

Artykuł 4

Budowa, urządzenia i wyposażenie rzeźni oraz ich działanie mają zaoszczędzić zwierzętom zbędnego niepokoju, bólu lub cierpienia.

Artykuł 5

1. Zwierzęta jednokopytne, przeżuwacze, świnie, króliki i drób sprowadzone do rzeźni w celu uboju są:

a) przemieszczane, a jeśli to konieczne – przetrzymywane, zgodnie z przepisami załącznika A;

b) krępowane, zgodnie z przepisami załącznika B;

c) ogłuszane przed ubojem lub natychmiastowo zabijane, zgodnie z przepisami załącznika C;

d) wykrwawiane zgodnie z przepisami załącznika D.

2. Wymagania ust. 1 lit. c) nie mają zastosowania w przypadku zwierząt poddawanych szczególnym metodom uboju, przewidzianym przez niektóre obyczaje religijne.

3. W poszanowaniu ogólnych zasad Traktatu właściwe władze Państw Członkowskich mogą zezwolić przedsiębiorstwom, kwalifikującym się do odstępstw zgodnie z art. 4 i 13 dyrektywy 64/433/EWG, art. 4 dyrektywy 91/498/EWG i art. 7 i 18 dyrektywy 71/118/EWG, na odstępstwa od ust. 1 lit. a) w odniesieniu do bydła oraz od ust. 1 lit. a) i metod ogłuszania i zabijania określonych w załączniku C w odniesieniu do drobiu, królików, świń, owiec i kóz pod warunkiem, że spełnione są wymagania przewidziane w art. 3.

Artykuł 6

1. Narzędzia, pęta, inny sprzęt i instalacje używane do ogłuszania lub zabijania muszą być zaprojektowane, wykonane, utrzymywane i używane w taki sposób, aby uzyskać szybkie i skuteczne ogłuszenie lub zabicie, zgodnie z przepisami niniejszej dyrektywy. Właściwy organ sprawdza, czy narzędzia, pęta i inny sprzęt używany do ogłuszania i zabijania zgodne są z powyższymi zasadami, oraz regularnie sprawdza, czy są one w dobrym stanie i pozwalają na osiągnięcie wyżej wymienionego celu.

2. W miejscu uboju musi być przetrzymywane odpowiednie, zapasowe wyposażenie i narzędzia do awaryjnego użytku. Mają one być właściwie utrzymane i regularnie kontrolowane.

Artykuł 7

Przemieszczaniem, przetrzymywaniem, krępowaniem, ogłuszaniem, ubojem i zabijaniem zwierząt nie mogą zajmować się osoby, które nie posiadają wiedzy i umiejętności niezbędnych do wykonywania tych zadań w sposób humanitarny i skuteczny, zgodnie z wymaganiami niniejszej dyrektywy.

Właściwy organ zapewnia, aby osoby zatrudnione przy uboju posiadały niezbędne umiejętności, kompetencje i wiedzę zawodową.

Artykuł 8

W celu zapewnienia zgodności z niniejszą dyrektywą przeprowadzane są w rzeźniach inspekcje i kontrole na odpowiedzialność właściwego organu, który przez cały czas ma wolny dostęp do wszystkich części

▼B

rzeźni. Jednakże takie inspekcje i kontrole mogą być przeprowadzane w tym samym czasie co kontrole przeprowadzane w innych celach.

ROZDZIAŁ III

Ubój i zabijanie poza rzeźniami

Artykuł 9

1. Gdy zwierzęta określone w art. 5 ust. 1 poddawane są ubojowi poza rzeźniami, stosuje się art. 5 ust. 1 lit. b), c) i d).

2. Jednakże Państwa Członkowskie mogą zezwolić na odstępstwa od ust. 1 w odniesieniu do drobiu, królików, świń, owiec i kóz poddanych ubojowi lub zabijaniu poza rzeźniami przez właściciela, dla jego osobistego spożycia, pod warunkiem że jest to zgodne z art. 3 i że świnie, owce i kozy zostały wcześniej ogłuszone.

Artykuł 10

1. Ubój lub zabijanie zwierząt określonych w art. 5 ust. 1, dokonywany w celach zwalczania choroby, przeprowadza się zgodnie z załącznikiem E.

2. Zwierzęta hodowane dla skór zabija się zgodnie z załącznikiem F.

3. Nadwyżki jednodniowych kurcząt, których definicję przedstawiono w art. 2 ust. 3 dyrektywy 90/539/EWG, oraz nadwyżki zarodków w odpadach z wylęgarni zabija się jak najszybciej, zgodnie z załącznikiem G.

Artykuł 11

Nie stosuje się art. 9 i 10 w przypadku zwierząt, które muszą być zabite niezwłocznie z przyczyn bezpieczeństwa.

Artykuł 12

Zwierzęta okaleczone lub chore muszą być poddane ubojowi lub zabite na miejscu. Jednakże właściwy organ może zezwolić na transport zwierząt okaleczonych lub chorych przeznaczonych do uboju lub zabicia pod warunkiem, że transport ten nie pociągnie za sobą dalszych cierpień zwierząt.

ROZDZIAŁ IV

Przepisy końcowe

Artykuł 13

1. W razie potrzeby przepisy dotyczące ochrony zwierząt podczas uboju lub zabijania inne niż w niniejszej dyrektywie są przyjmowane przez Radę stanowiącą większością kwalifikowaną na wniosek Komisji.

2. a) Załączniki do niniejszej dyrektywy są zmieniane przez Radę stanowiącą na wniosek Komisji, zgodnie z procedurą ustanowioną w ust. 1, w szczególności w celu dostosowania ich do postępu technologicznego i naukowego;

   b) ponadto, najpóźniej do dnia 31 grudnia 1995 r., Komisja przedstawi Radzie sprawozdanie sporządzone w oparciu o opinię Komitetu Nauk Weterynaryjnych, wraz z odpowiednimi projektami, w szczególności dotyczącymi stosowania:

      — pistoletów na ślepe naboje, stosowane domózgowo, lub gazów innych niż te określone w załączniku C albo ich

▼B

kombinacji stosowanych do ogłuszania, szczególnie dwutlenku węgla do ogłuszania drobiu,

— gazów innych niż te, określone w załączniku C lub ich kombinacji przeznaczonych do zabijania,

— każdej innej naukowo uznanej procedury ogłuszania lub zabijania.

Rada stanowi o tych projektach większością kwalifikowaną;

c) na zasadzie odstępstwa od lit. a), najpóźniej do dnia 31 grudnia 1995 r., Komisja, zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 16, przedłoży Stałemu Komitetowi Weterynaryjnemu sprawozdanie sporządzone w oparciu o opinię Komitetu Nauk Weterynaryjnych, wraz z właściwymi projektami w celu ustalenia:

i) mocy i czasu trwania użycia prądu, niezbędnych do ogłuszenia różnych gatunków zwierząt;

ii) stężenia gazu i długości poddania jego działaniu, niezbędnych do ogłuszenia różnych gatunków zwierząt;

d) do czasu wykonania przepisów lit. b) i c) stosuje się w tym przedmiocie przepisy krajowe, zgodnie z przepisami ogólnymi Traktatu.

Artykuł 14

1. Biegli Komisji mogą przeprowadzać kontrole na miejscu tak długo, jak jest to konieczne dla zapewnienia jednolitego stosowania niniejszej dyrektywy. W tym celu mogą oni badać reprezentatywne próbki z przedsiębiorstw, żeby zapewnić, że właściwy organ sprawdza, czy dane przedsiębiorstwa spełniają wymagania niniejszej dyrektywy.

Komisja powiadamia Państwa Członkowskie o wynikach przeprowadzonych kontroli.

2. Kontrole określone w ust. 1 przeprowadzane są we współpracy z właściwym organem.

3. Państwo Członkowskie, na którego terytorium przeprowadzana jest kontrola, udziela biegłym wszelkiej niezbędnej pomocy w wypełnianiu ich obowiązków.

4. Szczegółowe przepisy dotyczące wykonania niniejszego artykułu zostaną ustalone zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 16.

Artykuł 15

W trakcie przeprowadzania kontroli w rzeźniach lub przedsiębiorstwach, które zostały zatwierdzone lub mają być zatwierdzone w państwach trzecich do celów umożliwienia wywozu do Wspólnoty, zgodnie z regułami wspólnotowymi, biegli Komisji zapewniają, że zwierzęta określone w art. 5 zostały poddane ubojowi zgodnie z warunkami gwarantującymi humanitarne traktowanie przynajmniej równoznaczne z przewidzianymi w niniejszej dyrektywie.

W celu umożliwienia przywozu mięsa z państwa trzeciego świadectwo zdrowia towarzyszące takiemu mięsu musi być uzupełnione zaświadczeniem potwierdzającym, że powyższy warunek został spełniony.

▼M1

Artykuł 16

1. Komisję wspomaga Stały Komitet ds. Łańcucha Pokarmowego i Zdrowia Zwierząt ustanowiony na mocy art. 58 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 ([1]).

([1]) Dz.U. L 31 z 1.2.2002, str. 1.

▼M1

2. W przypadku odniesienia do niniejszego artykułu stosuje się art. 5 i 7 decyzji 1999/468/WE ([1]).

Termin określony w art. 5 ust. 6 decyzji 1999/468/WE ustala się na trzy miesiące.

3. Komitet uchwala swój regulamin wewnętrzny.

▼B

Artykuł 17

Dyrektywa 74/577/EWG traci moc z dniem 1 stycznia 1995 r.

Artykuł 18

1. Państwa Członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne, łącznie z sankcjami, niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy z dniem 1 stycznia 1995 r. i niezwłocznie powiadomią o tym Komisję.

Przepisy przyjęte przez Państwa Członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie to towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określane są przez Państwa Członkowskie.

2. Jednakże, od daty ustanowionej w ust. 1, Państwa Członkowskie mogą, w poszanowaniu ogólnych zasad Traktatu, zachować lub stosować na swoim terytorium surowsze przepisy niż te zawarte w niniejszej dyrektywie. Państwa Członkowskie powiadomią Komisję o wszelkich takich środkach.

3. Państwa Członkowskie przekażą Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinach objętych niniejszą dyrektywą.

Artykuł 19

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do Państw Członkowskich.

([1]) Dz.U. L 184 z 17.7.1999, str. 23.

▼B

ZAŁĄCZNIK A

WYMAGANIA ODNOŚNIE DO PRZEMIESZCZANIA I PRZETRZYMYWANIA ZWIERZĄT W RZEŹNIACH

I. Wymagania ogólne

1. Każda rzeźnia rozpoczynająca działalność po dniu 30 czerwca 1994 r. musi mieć odpowiednie wyposażenie i urządzenia nadające się do celu wyładunku zwierząt ze środków transportu. Wszystkie istniejące rzeźnie muszą zapewnić zgodność z tymi wymaganiami do dnia 1 stycznia 1996 r.

2. Zwierzęta muszą być wyładowane jak najszybciej po przybyciu. Jeśli opóźnienia nie można uniknąć, muszą być one chronione przed ekstremalnymi warunkami pogodowymi i muszą mieć zapewnioną odpowiednią wentylację.

3. Zwierzęta, które ze względu na swoje cechy gatunkowe, płeć, wiek lub pochodzenie mogą sobie nawzajem szkodzić, muszą być strzeżone i przetrzymywane oddzielnie.

4. Zwierzęta muszą być chronione przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi. Jeśli poddane były działaniu wysokiej temperatury przy wilgotnej pogodzie, muszą być one ochłodzone przy zastosowaniu właściwych środków.

5. Kondycja i stan zdrowia zwierząt muszą być sprawdzane co najmniej rano i wieczorem.

6. Bez uszczerbku dla przepisów ustanowionych w rozdziale VI załącznika I do dyrektywy 64/433/EWG zwierzęta, które doświadczyły bólu lub cierpienia podczas transportu lub w czasie przybycia do rzeźni, oraz zwierzęta nieodstawione jeszcze od matki, muszą być poddane niezwłocznemu ubojowi. Jeśli jest to niemożliwe, muszą być one oddzielone i jak najszybciej poddane ubojowi, a przynajmniej w ciągu następnych dwóch godzin. Zwierząt, które są niezdolne do chodzenia, nie wolno ciągnąć do miejsca uboju. Muszą być one zabite tam, gdzie leżą, albo, jeśli jest to możliwe i nie pociągnie za sobą niepotrzebnego cierpienia, przetransportowane na wózku lub ruchomej platformie do miejsca dokonywania uboju z konieczności.

II. Wymagania zwierząt dostarczanych inaczej niż w pojemnikach

1. W przypadku gdy rzeźnie posiadają wyposażenie do wyładunku zwierząt, wyposażenie to musi mieć podłogę przeciwpoślizgową, w razie potrzeby wyposażoną w poprzeczne zabezpieczenia. Pomosty, rampy i trapy muszą mieć zamontowane boki, poręcze lub inne środki ochrony, zapobiegające spadaniu zwierząt. Wejścia lub rampy wejściowe muszą mieć możliwie minimalne nachylenie.

2. Podczas rozładunku należy uważać na to, aby zwierząt nie płoszyć, nie drażnić i nie traktować niewłaściwie oraz aby zabezpieczyć je przed przewracaniem. Zwierzęta nie mogą być podnoszone za głowę, rogi, uszy, nogi, ogon czy runo w taki sposób, który powoduje niepotrzebny ból lub cierpienie. Jeśli to konieczne, należy je prowadzić pojedynczo.

▼M2

3. Zwierzęta muszą być przemieszczane ostrożnie. Przejścia muszą być skonstruowane w taki sposób, aby zminimalizować ryzyko uszkodzeń ciała zwierząt, oraz muszą być ustawione tak, aby wykorzystać tendencje stadne zwierząt. Przyrządy służące do kierowania zwierzętami muszą być stosowane jedynie do tego celu i tylko przez krótki czas. Użycie urządzeń wykorzystujących wstrząsy elektryczne powinno być unikane, o ile jest to tylko możliwe. W każdym przypadku, urządzenia te będą stosowane tylko wobec dorosłego bydła i dorosłych świń odmawiających ruchu i tylko wtedy, gdy przed nimi znajduje się przestrzeń, w kierunku której mogą się przesunąć. Impulsy powinny trwać nie dłużej niż jedną sekundę, być odpowiednio oddzielone i stosowane jedynie do mięśni tylnej części ciała. Impulsy nie mogą być stosowane w sposób powtarzalny, jeśli zwierzę nie reaguje.

▼B

4. Zwierząt nie wolno bić lub uciskać w szczególnie wrażliwe miejsca ciała. W szczególności nie wolno miażdżyć, wykręcać czy łamać

▼B

ogonów zwierząt, a także nie wolno ściskać ich oczu. Nie wolno zadawać ciosów i kopnięć.

5. Nie wolno zabierać zwierząt do miejsca uboju, jeśli nie mogą być one ubite niezwłocznie. Jeśli nie są one poddane ubojowi niezwłocznie po przybyciu, muszą być przetrzymane na legowiskach.

6. Bez uszczerbku dla odstępstw przyznanych zgodnie z art. 4 i 13 dyrektywy 64/433/EWG rzeźnie muszą być wyposażone w wystarczającą ilość zagród do odpowiedniego przetrzymywania zwierząt, z zabezpieczeniem przed skutkami niekorzystnej pogody.

7. Oprócz spełniania wymagań już ustanowionych w regułach wspólnotowych miejsca przetrzymywania zwierząt muszą posiadać:

   — podłogi, które minimalizują ryzyko poślizgnięcia się i które nie ranią zwierząt przy kontakcie z nimi,

   — odpowiednią wentylację uwzględniającą ekstremalne temperatury i wilgotność, których można się spodziewać. W przypadku gdy wymagane są mechaniczne sposoby wentylacji, na wypadek awarii należy zapewnić wspomagające je urządzenia awaryjne,

   — sztuczne oświetlenie na poziomie wystarczającym do umożliwienia kontroli wszystkich zwierząt o każdej porze. Jeśli jest to niezbędne, dostępne musi być odpowiednie oświetlenie wspomagające,

   — w miarę potrzeb, wyposażenie do pętania zwierząt,

   — w miarę potrzeb, dostateczne zapasy odpowiednich materiałów do podściółki dla wszystkich zwierząt przetrzymywanych na legowiskach przez noc.

8. Jeśli oprócz określonych powyżej miejsc przetrzymywania rzeźnie posiadają także polowe miejsca przetrzymywania bez naturalnego schronienia i cienia, należy zapewnić właściwą ochronę przed niekorzystną pogodą. Polowe miejsca przetrzymywania muszą być utrzymywane w takim stanie, aby nie narażać zwierząt na zagrożenia fizyczne, chemiczne lub inne zagrożenia dla zdrowia.

9. Zwierzęta, które nie są zabierane bezpośrednio z transportu na miejsce uboju, muszą mieć udostępnioną przez cały czas z odpowiednich urządzeń wodę do picia. Zwierzęta, które nie zostały poddane ubojowi w ciągu 12 godzin po przybyciu, muszą być nakarmione. Następnie w odpowiednich odstępach czasu muszą być podawane umiarkowane ilości pokarmu.

10. Zwierzęta, które są trzymane w rzeźni przez 12 godzin lub więcej, muszą być przetrzymywane na legowisku i, jeśli jest to niezbędne, spętane w taki sposób, aby mogły bez trudności leżeć. Jeśli zwierzęta nie są spętane, pokarm musi im być podawany w taki sposób, aby zwierzęta mogły jeść, nie przeszkadzając sobie.

III. **Wymagania zwierząt dostarczanych w pojemnikach**

1. Pojemniki, w których transportowane są zwierzęta, muszą być traktowane z ostrożnością. Nie wolno ich rzucać, upuszczać czy przewracać. Jeśli to możliwe, muszą one być załadowywane i wyładowywane poziomo i mechanicznie.

2. Zwierzęta dostarczane w pojemnikach z perforowanym lub ruchomym dnem muszą być rozładowywane z zachowaniem szczególnej ostrożności w celu uniknięcia zranienia. Gdzie właściwe, zwierzęta muszą być wyładowywane z pojemników pojedynczo.

3. Zwierzęta przewożone w pojemnikach muszą być jak najszybciej poddane ubojowi; w przeciwnym razie muszą być one, jeśli to konieczne, napojone i nakarmione zgodnie z punktem II.9.

▼B

ZAŁĄCZNIK B

KRĘPOWANIE ZWIERZĄT PRZED OGŁUSZENIEM, UBOJEM LUB ZABICIEM

1. Zwierzęta muszą być krępowane we właściwy sposób, aby zaoszczędzić im bólu, cierpienia, niepokoju, zranienia czy stłuczenia, których można uniknąć.

   Jednakże, w przypadku uboju rytualnego, obowiązkowe jest krępowanie bydła przed ubojem przy użyciu metody mechanicznej, mającej na celu uniknięcie wszelkiego bólu, cierpienia lub niepokoju oraz jakiegokolwiek zranienia lub stłuczenia.

2. Nogi zwierząt nie mogą być związane, a zwierząt nie wolno wieszać przed ogłuszeniem lub zabiciem. Jednakże drób i króliki mogą być zawieszane do uboju pod warunkiem, że zostały podjęte właściwe środki zapewniające, że w momencie ogłuszenia są one w wystarczająco spokojnym stanie, aby ogłuszanie przeprowadzano skutecznie i bez zbędnej zwłoki.

   Ponadto trzymanie zwierząt w urządzeniach krępujących nie może być uważane w żadnej sytuacji za zawieszenie.

3. Zwierzęta ogłuszane lub zabijane przy użyciu środków mechanicznych lub elektrycznych stosowanych do głowy muszą być ustawione na takim stanowisku, aby sprzęt mógł być używany i obsługiwany w sposób łatwy, dokładny i we właściwym czasie. Właściwy organ może, jednakże w przypadku zwierząt jednokopytnych i bydła, zatwierdzić stosowanie właściwych środków do ograniczenia ruchów głowy.

4. Wyposażenia do elektrycznego ogłuszania nie wolno używać jako środka krępowania lub unieruchamiania bądź zmuszania zwierząt do poruszania się.

▼B

ZAŁĄCZNIK C

OGŁUSZANIE LUB ZABIJANIE ZWIERZĄT INNYCH NIŻ ZWIERZĘTA FUTERKOWE

I. METODY DOZWOLONE

A. **Ogłuszanie**

1. Pistolet bolcowy

2. Wstrząs

3. Elektronarkoza

4. Poddanie działaniu dwutlenku węgla

B. **Zabijanie**

1. Pistolet lub strzelba

2. Porażenie prądem

3. Poddanie działaniu dwutlenku węgla

C. Właściwy organ może jednakże zatwierdzić obcięcie głowy, złamanie karku i użycie komory próżniowej jako metody zabijania pewnych szczególnych gatunków zwierząt pod warunkiem zapewnienia zgodności z przepisami art. 3 i spełniania szczególnych wymagań ustanowionych w pkt III niniejszego Załącznika.

II. SZCZEGÓLNE WYMAGANIA ODNOŚNIE DO OGŁUSZANIA

Ogłuszania nie wolno przeprowadzać, jeśli potem nie jest możliwe niezwłoczne wykrwawienie zwierząt.

1. *Pistolet bolcowy*

a) przyrząd musi być ustawiony tak, żeby pocisk wszedł do kory mózgowej. W szczególności zabrania się strzelania do bydła w potylicę.

Zezwala się na strzelanie owcom i kozom w potylicę, jeśli obecność rogów uniemożliwia wykorzystanie ciemienia. W takim przypadku strzał musi być umiejscowiony bezpośrednio za podstawą rogów i wymierzony w kierunku pyska, a wykrwawienie należy rozpocząć w ciągu 15 sekund po strzale;

b) używając przyrządu bolcowego, obsługujący musi po każdym strzale sprawdzić, czy bolec chowa się całkowicie. Jeśli tak nie jest, przyrządu nie wolno ponownie użyć do czasu, kiedy zostanie naprawiony;

c) zwierząt nie wolno umieszczać w zagrodach do ogłuszania, jeśli obsługujący, który ma ogłuszyć zwierzę, nie jest gotowy do zrobienia tego natychmiast po umieszczeniu zwierzęcia w zagrodzie. Zwierzętom nie wolno unieruchamiać głów, jeśli rzeźnik nie jest gotowy do ich ogłuszenia.

2. *Wstrząs*

a) dopuszczalne jest jedynie używanie przyrządów obsługiwanych mechanicznie, które wymierzają cios w czaszkę. Obsługujący musi upewnić się, że przyrząd używany jest w prawidłowej pozycji oraz że użyta została prawidłowa siła naboju zgodnie z instrukcjami producenta i tak, aby osiągnąć ogłuszenie bez złamania czaszki;

b) jednakże, w przypadku małych partii królików, kiedy stosuje się uderzenie w czaszkę bez mechanicznego przyrządu, czynność tę należy wykonać w taki sposób, aby zwierzę niezwłocznie straciło przytomność i nie odzyskało jej aż do śmierci oraz zgodnie z przepisami ogólnymi art. 3.

▼B

3. *Elektronarkoza*

A. Elektrody

1. Elektrody muszą być tak umieszczone, aby obejmowały mózg, umożliwiając przepływ przez niego prądu. Należy też podjąć właściwe środki w celu zapewnienia dobrego elektrycznego kontaktu, w szczególności przez usunięcie nadmiaru wełny lub zwilżenie skóry.

2. W przypadku gdy zwierzęta są ogłuszane pojedynczo, aparat musi:

   a) zawierać w sobie urządzenie do mierzenia pozornego oporu naładowania i do zabezpieczania działania aparatu, jeśli nie może zostać podany minimalny wymagany prąd;

   b) zawierać w sobie urządzenie sygnalizujące akustycznie i wizualnie czas trwania jego stosowania wobec zwierzęcia;

   c) zostać połączony z urządzeniem wskazującym napięcie i natężenie zastosowanego prądu, ustawione tak, aby było wyraźnie widoczne dla obsługującego.

B. Wodna kąpiel ogłuszająca

1. W przypadku gdy wodna kąpiel ogłuszająca jest stosowana do ogłuszania drobiu, poziom wody musi być regulowany w celu zapewnienia dobrego kontaktu z głową zwierzęcia.

   Moc i czas przepływu prądu użytego w tym przypadku zostaną ustalone przez właściwy organ, tak aby zapewnić natychmiastową utratę świadomości zwierzęcia, utrzymującą się aż do śmierci.

2. W przypadku gdy drób jest ogłuszany w kąpieli wodnej grupowo, musi być utrzymane napięcie wystarczające do wytworzenia na tyle silnego prądu, aby zapewnić ogłuszenie każdego ptaka.

3. Należy podjąć właściwe środki dla zapewnienia, że prąd przepływa prawidłowo, w szczególności prawidłowe są połączenia elektryczne i połączenie zwilżające pęta mocujące nogi.

4. Zbiorniki do kąpieli wodnych drobiu muszą mieć odpowiednie dla rodzaju ubijanych ptaków rozmiary i głębokość, przy czym nie wolno ich przepełniać. Elektroda zanurzona w wodzie musi ciągnąć się przez długość zbiornika do kąpieli wodnych.

5. Jeśli jest to konieczne, powinno być udostępnione ręczne wspomaganie.

4. *Poddanie działaniu dwutlenku węgla*

1. Stężenie dwutlenku węgla do ogłuszania świń musi wynosić przynajmniej 70 % objętości.

2. Komora, w której poddaje się świnie działaniu gazu, i sprzęt używany do przeprowadzania świń przez komorę musi być tak zaprojektowany, zbudowany i utrzymywany, aby uniknąć ranienia świń i ściskania im klatki piersiowej, a także aby umożliwić im pozostanie w pozycji stojącej do momentu utraty przytomności. W mechanizmie przenoszącym i w komorze musi być zapewnione wystarczające oświetlenie, aby umożliwić świniom widzenie innych świń i ich otoczenia.

3. Komora musi być wyposażona w urządzenia do mierzenia stężenia gazu w punkcie maksymalnego narażenia i do udzielania wyraźnie widocznego i słyszalnego sygnału, jeśli stężenie dwutlenku węgla spadnie poniżej wymaganego poziomu.

4. Świnie muszą być umieszczone w zagrodach lub kontenerach, w których mogą się nawzajem widzieć, i muszą być przeprowadzane do komory gazowej w ciągu 30 sekund od wejścia do tego urządzenia. Muszą one być przeprowadzone jak najszybciej od wejścia do punktu maksymalnego stężenia gazu i muszą być poddane działaniu gazu wystarczająco długo, aby pozostały nieprzytomne aż do ich zabicia.

▼B

III. SZCZEGÓLNE WYMAGANIA DOTYCZĄCE ZABIJANIA

1. *Pistolet lub strzelba*

Te metody, które stosowane mogą być do zabijania różnych gatunków, w szczególności dużych zwierząt dzikich utrzymywanych przez człowieka oraz jeleni, podlegają zatwierdzeniu przez właściwy organ, który musi zapewnić, w szczególności że są stosowane przez należycie wykwalifikowany personel i zgodnie z przepisami ogólnymi art. 3 niniejszej dyrektywy.

2. *Obcięcie głowy i złamanie karku*

Te metody, które mają być stosowane tylko do zabijania drobiu, podlegają zatwierdzeniu przez właściwy organ, który musi zapewnić, w szczególności że są stosowane przez należycie wykwalifikowany personel i zgodnie z ogólnymi przepisami art. 3 niniejszej dyrektywy.

3. *Porażenie prądem i dwutlenek węgla*

Właściwy organ może zatwierdzić zabijanie zwierząt przy użyciu tej metody pod warunkiem, że oprócz przepisów ogólnych art. 3 zastosuje się przepisy szczególne ustanowione w pkt II (3) i (4) niniejszego Załącznika. Aby to osiągnąć, organ ten powinien także ustalić moc i czas trwania używania prądu, a także stężenie i długość wystawienia na działanie dwutlenku węgla.

4. *Komora próżniowa*

Ta metoda, która stosowana ma być tylko do zabijania bez wykrwawiania niektórych zwierząt przeznaczonych do spożycia, należących do gatunków dzikich zwierząt utrzymywanych przez człowieka (przepiórka, kuropatwa, bażant), podlega zatwierdzeniu przez właściwy organ, który oprócz zgodności z wymaganiami ustanowionymi w art. 3 niniejszej dyrektywy zapewnia, że:

— zwierzęta umieszczone są w hermetycznej komorze, w której próżnia jest szybko osiągana za pomocą silnej pompy elektrycznej,

— próżnia jest utrzymywana aż do zabicia zwierząt,

— zwierzęta trzymane w grupach w kontenerach transportowych, które mogą być umieszczone w komorze próżniowej, zaprojektowanej do tego celu.

▼B

ZAŁĄCZNIK D

WYKRWAWIANIE ZWIERZĄT

1. Wobec zwierząt, które zostały ogłuszone, wykrwawianie musi rozpocząć się jak najszybciej po ogłuszeniu i musi być przeprowadzone w sposób, który doprowadzi do szybkiego, obfitego i całkowitego wykrwawienia. W każdym razie wykrwawienie musi być przeprowadzone przed odzyskaniem świadomości przez zwierzę.

2. Wszystkie zwierzęta, które zostały ogłuszone, muszą być wykrwawione przez przecięcie przynajmniej jednej tętnicy szyjnej lub naczyń, z których się one biorą.

   Po przecięciu naczynia krwionośnego przed zakończeniem wykrwawiania nie wolno prowadzić wobec zwierząt żadnych procedur związanych z oprawianiem ani żadnego stymulowania elektrycznego.

3. W przypadku gdy jedna osoba jest odpowiedzialna za ogłuszanie, pętanie, podnoszenie i wykrwawianie zwierząt, osoba ta musi przeprowadzać te działania kolejno na jednym zwierzęciu przed przeprowadzeniem ich na innym zwierzęciu.

4. W przypadku gdy drób jest wykrwawiany za pomocą automatycznych obcinaczy karku, musi być dostępne ręczne wspomaganie, aby w razie awarii ptaki mogły być niezwłocznie poddane ubojowi.

▼B

ZAŁĄCZNIK E

METODY ZABIJANIA W CELU ZWALCZANIA CHORÓB

Dozwolone metody

Zezwala się na każdą metodę zgodną z załącznikiem C, która powoduje pewną śmierć.

Ponadto właściwy organ może, zgodnie z ogólnymi przepisami art. 3 niniejszej dyrektywy, dopuścić stosowanie innych metod zabijania zwierząt pozostających przy świadomości pod warunkiem, że:

— jeśli są użyte metody, które nie powodują natychmiastowej śmierci (na przykład strzelanie bolcem), podejmie się właściwe środki, aby zabić zwierzę jak najszybciej, a w każdym razie przed odzyskaniem świadomości,

— nic więcej nie zostanie zrobione zwierzęciu przed upewnieniem się, że jest ono martwe.

▼B

ZAŁĄCZNIK F

METODY ZABIJANIA ZWIERZĄT FUTERKOWYCH

I. **Metody dozwolone**

1. Narzędzia działające mechanicznie służące do penetracji mózgu.

2. Wstrzyknięcie środka znieczulającego o zwiększonej dawce.

3. Porażenie prądem z zatrzymaniem akcji serca.

4. Poddanie działaniu tlenku węgla.

5. Poddanie działaniu chloroformu, trójchlorometanu.

6. Poddanie działaniu dwutlenku węgla.

Właściwy organ decyduje o najbardziej właściwej metodzie zabijania dla różnych gatunków, zgodnie z ogólnymi przepisami art. 3 niniejszej dyrektywy.

II. **Szczególne wymagania**

1. *Narzędzia działające mechanicznie służące do penetracji mózgu*

a) narzędzia muszą być ustawione w taki sposób, aby zapewnić, że pocisk wchodzi w korę mózgową;

b) metoda ta jest dozwolona jedynie wtedy, jeżeli po niej następuje natychmiastowe wykrwawienie.

2. *Wstrzyknięcie środka znieczulającego o zwiększonej dawce*

Stosowane mogą być wyłącznie takie środki znieczulające, których dozowanie i stosowanie powoduje natychmiastową utratę przytomności, po której następuje śmierć.

3. *Porażenie prądem z zatrzymaniem akcji serca*

Elektrody muszą być tak umieszczone, aby obejmowały mózg i serce, a minimalny poziom użytego prądu musi prowadzić do natychmiastowej utraty przytomności i zatrzymania akcji serca. Jednakże, w przypadku lisów, u których elektrody stosowane są do pyska i odbytnicy, należy użyć prądu o średniej wartości 0,3 ampera co najmniej przez 3 sekundy.

4. *Poddanie działaniu tlenku węgla*

a) komora, w której zwierzęta poddawane są działaniu gazu, musi być zaprojektowana, zbudowana i utrzymywana w taki sposób, aby uniknąć ranienia zwierząt i umożliwić ich pilnowanie;

b) zwierzęta należy wprowadzać do komory dopiero po napełnieniu jej stężeniem tlenku węgla wynoszącym przynajmniej 1 % objętości, dostarczanym przez źródło 100 % tlenku węgla;

c) gaz produkowany przez specjalnie przystosowaną do tego celu maszynę, może być stosowany do zabijania zwierząt z rodzaju kun oraz szynszyli pod warunkiem, że testy wykazały, że użyty gaz:

— został odpowiednio schłodzony,

— został wystarczająco przefiltrowany,

— jest wolny od wszelkich drażniących substancji lub gazów,

— oraz że zwierzęta nie mogą zostać umieszczone w komorach do czasu, gdy stężenie tlenku węgla nie osiągnie przynajmniej 1 % objętości;

d) wdychany gaz musi najpierw wywołać głębokie ogólne znieczulenie, a następnie spowodować pewną śmierć;

e) zwierzęta muszą pozostać w komorze do czasu, gdy umrą.

▼B

5. *Poddanie działaniu chloroformu, trójchlorometanu*

Poddanie działaniu chloroformu, trójchlorometanu może być stosowane do zabijania szynszyli pod warunkiem, że:

a) komora, w której zwierzęta są poddawane działaniu gazu jest zaprojektowana, zbudowana i utrzymywana w taki sposób, aby uniknąć ranienia zwierząt i umożliwić ich pilnowanie;

b) zwierzęta są wprowadzane do komory dopiero, gdy zawiera ona nasycony związek chloroformu, trójchlorometanu z powietrzem;

c) wdychany gaz wywołuje najpierw głębokie ogólne znieczulenie, a następnie powoduje pewną śmierć;

d) zwierzęta pozostają w komorze do czasu, gdy umrą.

6. *Poddanie działaniu dwutlenku węgla*

Dwutlenek węgla może być stosowany do zabijania zwierząt z rodzaju kun oraz szynszyli pod warunkiem, że:

a) komora, w której zwierzęta są poddawane działaniu gazu, jest zaprojektowana, zbudowana i utrzymywana w taki sposób, aby uniknąć ranienia zwierząt i umożliwić ich pilnowanie;

b) zwierzęta są wprowadzane do komory dopiero, gdy powietrze zawiera najwyższe możliwe stężenie dwutlenku węgla dostarczane przez źródło 100 % dwutlenku węgla;

c) wdychany gaz wywołuje najpierw głębokie ogólne znieczulenie, a następnie powoduje pewną śmierć;

d) zwierzęta pozostają w komorze do czasu, gdy umrą.

▼B

ZAŁĄCZNIK G

UŚMIERCANIE NADWYŻKI KURCZĄT I ZARODKÓW W ODPADACH Z WYLĘGARNI

I. **Dozwolone metody zabijania kurcząt**

1. Stosowanie przyrządów mechanicznych powodujących szybką śmierć.
2. Poddanie działaniu dwutlenku węgla.
3. Jednakże właściwy organ może zezwolić na stosowanie innych uznanych naukowo metod zabijania pod warunkiem, że są one zgodne z ogólnymi przepisami art. 3.

II. **Szczególne wymagania**

1. *Zastosowanie przyrządów mechanicznych powodujących szybką śmierć*

   a) zwierzęta muszą być zabijane przyrządem, który zawiera szybko obracające się ostrza poruszane mechanicznie lub rozprzestrzeniany rzutami polistyren;

   b) wydajność przyrządu musi być wystarczająca, aby niezwłocznie zabić wszystkie zwierzęta, nawet jeśli są dostarczone w dużej ilości.

2. *Poddanie działaniu dwutlenku węgla*

   a) zwierzęta muszą być umieszczone w atmosferze o najwyższym osiągalnym stężeniu dwutlenku węgla, dostarczanym przez źródło 100 % dwutlenku węgla;

   b) zwierzęta muszą pozostawać w tej atmosferze do czasu, gdy umrą.

III. **Dozwolone metody zabijania zarodków**

1. Wobec wszystkich odpadów z wylęgarni należy używać przyrządu mechanicznego wspomnianego w pkt II (1), aby natychmiastowo zabić wszelkie żywe zarodki.
2. Jednakże właściwy organ może zezwolić na zastosowanie innych naukowo uznanych metod zabijania pod warunkiem, że są one zgodne z ogólnymi przepisami art. 3.